УДК 657.3:658.15:005.334
JEL classification: M41, G32, G33

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

ЛАЗАРЄВА Олена[1], ВЕЛИКИЙ Юрій[2]
[1] Чорноморський національний університет імені Петра Могили
https://orcid.org/0000-0002-1050-7118
[2] Чорноморський національний університет імені Петра Могили
https://orcid.org/0009-0009-5389-5729

Ефективність розрахунків з покупцями та замовниками є важливою складовою фінансової стійкості підприємства, оскільки безпосередньо пов'язана з формуванням грошових потоків, оборотністю оборотних активів та своєчасністю надходження коштів від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг. В умовах нестабільного економічного середовища зростає значення контролю за станом дебіторської заборгованості та швидкістю її погашення, оскільки відволікання коштів із господарського обороту може обмежувати фінансові можливості підприємства.

Розрахунки з покупцями та замовниками мають також розглядатися в контексті забезпечення сталого розвитку підприємства. Здатність підтримувати збалансований обсяг реалізації, своєчасно трансформувати дебіторську заборгованість у грошові кошти та зберігати достатній рівень платоспроможності формує економічну основу довгострокового функціонування підприємства. У зв'язку з цим актуальним є поглиблення аналітичного забезпечення управління розрахунками з покупцями та замовниками з урахуванням їх впливу на фінансові результати та стійкість підприємства.

Метою статті є оцінювання ефективності розрахунків з покупцями та замовниками на основі аналізу показників дебіторської заборгованості та визначення їх впливу на фінансову стійкість і можливості забезпечення сталого розвитку підприємства.

*В ході дослідження використано методи **аналізу: с**истемний, горизонтальний, вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, коефіцієнтний аналіз, метод узагальнення та систематизації.*

Проведений аналіз розрахунків з покупцями та замовниками досліджуваного підприємства засвідчив нерівномірну динаміку дебіторської заборгованості та зміну її ролі у структурі оборотних активів підприємства. Встановлено, що у 2024 р. зростання дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги випереджало темпи збільшення доходу від реалізації, що супроводжувалося зниженням оборотності та збільшенням тривалості її погашення. Виявлено, що уповільнення повернення коштів від покупців обмежує доступність оборотного капіталу для поточних потреб і може звужувати фінансові можливості підприємства щодо подальшого розвитку. Обґрунтовано взаємозв'язок ефективності розрахунків із фінансовою стійкістю підприємства та його можливостями забезпечувати сталий розвиток через підтримання безперервності операційної діяльності й раціональне використання оборотних ресурсів. Обґрунтовано доцільність використання показників динаміки, структури та оборотності дебіторської заборгованості для оцінювання ефективності розрахунків і визначення фінансових передумов сталого розвитку підприємства.

Ключові слова: розрахунки з покупцями та замовниками, дебіторська заборгованість, фінансова стійкість, обліково-аналітичне забезпечення, управління оборотним капіталом, сталий розвиток, підприємство.

https://doi.org/10.31891/mdes/2026-22-51

Стаття надійшла до редакції / Received 08.10.2026
Прийнята до друку / Accepted 01.11.2026
Опубліковано / Published 12.11.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© ЛАЗАРЄВА Олена, ВЕЛИКИЙ Юрій

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Проблема ефективності розрахунків з покупцями та замовниками полягає у необхідності забезпечення такого рівня дебіторської заборгованості, який, з одного боку, не обмежує можливості підприємства щодо реалізації продукції та підтримання ділових відносин із контрагентами, а з іншого – не створює надмірного навантаження на оборотний капітал. Сам по собі обсяг дебіторської заборгованості не дає достатньої інформації для оцінювання ефективності розрахунків, оскільки потребує зіставлення з обсягами реалізації, активами та тривалістю операційного циклу.

Недостатня увага до динаміки та оборотності дебіторської заборгованості може призводити до накопичення прострочених платежів, погіршення ліквідності та зниження ефективності використання фінансових ресурсів. Тому виникає необхідність комплексного оцінювання розрахунків з покупцями та замовниками на основі показників, які характеризують їх обсяг, структуру, швидкість погашення та вплив на фінансовий стан підприємства. Практичне значення такого аналізу посилюється необхідністю оцінювання фінансової стійкості підприємства в довгостроковій перспективі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання обліку, аналізу та управління розрахунками з покупцями та замовниками широко висвітлюються у працях таких науковців: О. В. Будько, С. М. Жукевич, Ю. М. Кулик, Л. В. Долока, А.А. Ткаченка, Н. В. Мороз, О. І. Степаненка та інших. Основна увага дослідників зосереджена на формуванні та оцінюванні дебіторської заборгованості, визначенні показників її оборотності, платоспроможності контрагентів, а також удосконаленні управління розрахунковими операціями. Однак, питання комплексного оцінювання ефективності розрахунків з покупцями та замовниками з урахуванням їх взаємозв'язку з фінансовою стійкістю і забезпеченням сталого розвитку підприємства потребує подальшого дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є оцінювання ефективності розрахунків з покупцями та замовниками на основі аналізу показників дебіторської заборгованості та визначення їх впливу на фінансову стійкість і можливості забезпечення сталого розвитку підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ефективність розрахунків із покупцями та замовниками є важливою характеристикою організації операційної діяльності підприємства, оскільки визначає швидкість повернення коштів, вкладених у реалізовану продукцію, та можливості їх повторного використання в господарському обороті. Наявність і динаміка дебіторської заборгованості безпосередньо пов'язані з обсягом коштів, тимчасово вилучених із обороту, тому оцінювання розрахунків має ґрунтуватися не лише на абсолютній величині заборгованості, а й на показниках її оборотності та строках погашення [5].

Дебіторська заборгованість за розрахунками з покупцями та замовниками є результатом реалізації продукції з відстроченням платежу та водночас важливим елементом оборотних активів підприємства. Її наявність не свідчить про неефективність розрахунків сама по собі, оскільки комерційний кредит може підтримувати обсяги реалізації та довгострокові відносини з контрагентами. Водночас надмірне або тривале накопичення заборгованості зменшує швидкість обороту коштів і підвищує потребу підприємства у фінансових ресурсах.

У контексті сталого розвитку ефективність розрахунків набуває додаткового значення, оскільки своєчасне повернення коштів забезпечує стабільність операційного циклу та розширює фінансові можливості підприємства для подальшого розвитку. Тому оцінювання розрахунків із покупцями та замовниками доцільно здійснювати через поєднання показників динаміки, структури та оборотності дебіторської заборгованості [1].

Для комплексного оцінювання ефективності розрахунків із покупцями та замовниками доцільно поєднувати показники, що характеризують обсяг і структуру дебіторської заборгованості, її динаміку та швидкість обороту. Такий підхід дає змогу оцінити не лише масштаб коштів, пов'язаних із розрахунками, а й результативність їх повернення до господарського обороту підприємства. При цьому абсолютне збільшення дебіторської заборгованості не може розглядатися як однозначна ознака погіршення розрахунків, оскільки воно може бути зумовлене розширенням обсягів реалізації та відповідним збільшенням обсягів господарських операцій [3].

На першому етапі доцільно дослідити динаміку та структуру дебіторської заборгованості. Для цього використовуються абсолютні показники заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги, виданими авансами й іншими видами поточної дебіторської заборгованості, а також визначається їх співвідношення з поточними активами підприємства. Такий аналіз дозволяє встановити, наскільки значний обсяг оборотних ресурсів підприємства пов'язаний із розрахунками з контрагентами та за рахунок яких складових відбуваються відповідні зміни.

Важливим доповненням до структурного аналізу є оцінювання співвідношення дебіторської заборгованості з чистим доходом від реалізації. Цей показник характеризує відносний масштаб заборгованості порівняно з обсягом реалізації та дає змогу зіставити зміни дебіторської заборгованості з динамікою доходу. Його використання є доцільним для розмежування зростання заборгованості, зумовленого розширенням діяльності підприємства, та її накопичення внаслідок уповільнення розрахунків [8].

Безпосередня оцінка ефективності розрахунків здійснюється за допомогою коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості та періоду її погашення. Коефіцієнт оборотності характеризує швидкість перетворення заборгованості на грошові надходження та кількість її оборотів протягом досліджуваного періоду. Період погашення, своєю чергою, відображає тривалість перебування коштів у розрахунках із покупцями та замовниками. Використання цих

показників дає змогу оцінити не лише обсяг заборгованості, а й швидкість повернення коштів до господарського обороту підприємства [8].

Поєднання наведених показників забезпечує комплексність оцінювання ефективності розрахунків: зростання оборотності та скорочення періоду погашення свідчать про прискорення повернення коштів у господарський оборот, тоді як протилежна динаміка вказує на уповільнення розрахунків.

Для практичної оцінки ефективності розрахунків із покупцями та замовниками проведено аналіз діяльності ТОВ «АЛЕАНА», основним видом діяльності якого є виробництво інших виробів із пластмас (КВЕД 22.29). Підприємство здійснює виробничу діяльність та працює з широким колом покупців і замовників, що зумовлює необхідність належної організації розрахунків і контролю стану дебіторської заборгованості [6].

Дослідження динаміки та структури дебіторської заборгованості ТОВ «АЛЕАНА» за 2022–2024 рр. зазначено в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка дебіторської заборгованості та оборотних активів ТОВ «АЛЕАНА» за 2022–2024 рр., тис. грн

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення 2024 р. до 2022 р.	Темп зміни, %
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	143 043	126 193	202 041	+58 998	141,25
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	35 657	9 571	64 652	+28 995	181,30
Інша поточна дебіторська заборгованість	381	236	1 301	+920	341,47
Оборотні активи	285 703	501 622	587 071	+301 368	205,48
Частка дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги в оборотних активах, %	50,07	25,16	34,42	–15,65 в.п.	–
Частка дебіторської заборгованості за виданими авансами в оборотних активах, %	12,48	1,91	11,02	–1,46 в.п.	–

Джерело: складено авторами на основі [6]

Дані таблиці 1 свідчать про нестабільну динаміку окремих складових дебіторської заборгованості підприємства протягом досліджуваного періоду. Основну частину наведених у таблиці сум формує заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги, що безпосередньо характеризує стан розрахунків із покупцями та замовниками. Водночас, зміна її обсягу супроводжується змінами питомої ваги у складі поточних активів, що свідчить про необхідність оцінювання не лише абсолютної величини заборгованості, а й швидкості її погашення.

Окремої уваги потребує співвідношення дебіторської заборгованості з поточними активами. Зростання її частки означає збільшення обсягу оборотних ресурсів, пов'язаних із розрахунками з контрагентами, що може обмежувати їх використання в інших напрямах діяльності. Водночас зниження частки не завжди означає покращення розрахункової дисципліни, оскільки воно може бути зумовлене одночасною зміною інших складових поточних активів. Тому остаточна оцінка ефективності розрахунків потребує доповнення структурного аналізу показниками оборотності дебіторської заборгованості.

Для безпосередньої оцінки ефективності розрахунків доцільно перейти від аналізу обсягів і структури дебіторської заборгованості до оцінювання швидкості її погашення. Основними показниками такого оцінювання є коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, період її погашення та співвідношення дебіторської заборгованості з чистим доходом від реалізації. Результати розрахунків наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Показники ефективності розрахунків
ТОВ «АЛЕАНА» з покупцями та замовниками за 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	518 233	584 950	631 937
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, тис. грн	143 043	126 193	202 041
Коефіцієнт оборотності, оборотів	3,62	4,64	3,13
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	100,75	78,74	116,70
Дебіторська заборгованість до чистого доходу, %	27,60	21,57	31,97

Джерело: розраховано авторами на основі [6]

Результати розрахунків засвідчують, що ефективність розрахунків із покупцями та замовниками протягом досліджуваного періоду змінювалася нерівномірно. Покращення показників оборотності у 2023 р. супроводжувалося скороченням періоду погашення дебіторської заборгованості та зменшенням її відносного значення до чистого доходу. У 2024 р. спостерігалося погіршення зазначених показників, що свідчить про уповільнення повернення коштів у господарський оборот підприємства.

Особливо важливим є співвідношення дебіторської заборгованості з доходом від реалізації. Збільшення цього показника означає, більша частина коштів, пов'язаних із реалізацією, залишається у складі дебіторської заборгованості. Таким чином, навіть за умов зростання обсягів реалізації підприємству необхідно контролювати строки погашення заборгованості, оскільки саме швидкість перетворення дебіторської заборгованості у грошові кошти визначає її вплив на поточну платоспроможність та можливості подальшого використання ресурсів.

Виявлене у 2024 р. уповільнення оборотності дебіторської заборгованості має значення не лише для організації розрахунків, а й для фінансової стійкості підприємства. Збільшення періоду перебування коштів у дебіторській заборгованості обмежує їх доступність для фінансування поточних потреб, виконання зобов'язань та реалізації запланованих напрямів розвитку. Отже, ефективне управління розрахунками з покупцями та замовниками є одним із чинників підтримання стабільності фінансового циклу підприємства.

Зв'язок ефективності розрахунків зі сталим розвитком підприємства проявляється насамперед через економічну складову його діяльності. Швидке повернення коштів від покупців і замовників забезпечує більшу доступність фінансових ресурсів для підтримання операційної діяльності, виконання поточних зобов'язань та фінансування розвитку. Відповідно, уповільнення оборотності дебіторської заборгованості збільшує тривалість перебування коштів у розрахунках і може обмежувати можливості підприємства щодо їх використання в інших напрямах діяльності [1].

Економічний вимір такого взаємозв'язку проявляється через підтримання достатнього обсягу оборотного капіталу та зниження потреби у залученні додаткових фінансових ресурсів для покриття поточних потреб. Прискорення обороту дебіторської заборгованості означає швидше повернення коштів у господарський оборот, що розширює можливості підприємства щодо фінансування виробничої діяльності, оновлення обладнання, впровадження технологічних змін та підвищення ефективності використання ресурсів. Відповідно, управління розрахунками з покупцями та замовниками має розглядатися як частина фінансового забезпечення довгострокового розвитку підприємства.

Важливим є також зв'язок ефективності розрахунків із ресурсоефективністю підприємства. Наявність достатнього обсягу власних оборотних ресурсів створює передумови для фінансування заходів, спрямованих на скорочення витрат матеріалів та енергії, раціональне використання водних ресурсів, зменшення виробничих втрат і повторне використання матеріалів. У цьому випадку результативність розрахунків із покупцями та замовниками має опосередкований екологічний ефект: чим стабільнішим є рух коштів у межах операційного циклу, тим більше можливостей підприємство має для спрямування ресурсів на заходи, що підвищують ресурсну та енергетичну ефективність виробництва [1].

Соціальна складова сталого розвитку також пов'язана з фінансовою стабільністю підприємства. Своєчасне надходження коштів сприяє стабільному виконанню підприємством своїх фінансових зобов'язань, підтриманню безперервності виробничої діяльності та збереженню можливостей для розвитку трудового потенціалу. Крім того, належна організація розрахунків

передбачає прозорі та передбачувані умови взаємодії з покупцями та замовниками, що сприяє формуванню довгострокових ділових відносин і підвищує довіру між учасниками господарських операцій [2].

Отже, ефективність розрахунків із покупцями та замовниками доцільно розглядати як елемент економічного механізму забезпечення сталого розвитку підприємства. Її вплив не обмежується швидкістю повернення коштів від реалізації продукції, а поширюється на можливості підприємства підтримувати фінансову стабільність, раціонально використовувати ресурси, фінансувати технологічне оновлення та забезпечувати безперервність господарської діяльності. Саме тому показники дебіторської заборгованості та її оборотності мають використовуватися не лише для поточного контролю розрахунків, а й як інформаційна основа оцінювання фінансових передумов сталого розвитку.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведений аналіз підтвердив, що ефективність розрахунків з покупцями та замовниками безпосередньо пов'язана з фінансовою стійкістю та можливостями сталого розвитку підприємства. На прикладі ТОВ «АЛЕАНА» встановлено погіршення у 2024 р. показників оборотності дебіторської заборгованості: її зростання випереджало темпи збільшення доходу від реалізації, що спричинило уповільнення повернення коштів у господарський оборот.

Виявлена тенденція обґрунтовує необхідність посилення контролю за станом розрахунків, строками погашення заборгованості та платіжною дисципліною покупців. У контексті сталого розвитку ефективне управління дебіторською заборгованістю сприяє збереженню фінансової гнучкості підприємства, стабільності його операційної діяльності та формуванню ресурсних можливостей для реалізації економічних, соціальних і екологічних пріоритетів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Будько О. В. Фінансовий облік в системі обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємства. Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету. 2021. № 1(2). С. 94–99. DOI: https://doi.org/10.31319/2709-2879.2021iss1(2).232595pp94-99.

2. Жукевич С. М., Рожелюк В. М. Фінансова стійкість підприємства в контексті сталого розвитку України. Світ фінансів. 2018. № 4(57). С. 75–85.

3. Кулик Ю. М., Долока Л. В., Здір В. А., Ткаченко А. А., Цибань А. О. Облік та аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення. Економіка та підприємництво. 2024. № 53. С. 154–165. DOI: https://doi.org/10.33111/EE.2024.53.KulykY_DolokaL_ZdirV_TrachenkoA_TsybanA.

4. Мороз Н. В., Блага О. В. Фінансова стійкість промислових підприємств України. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2023. № 28(56). С. 96–101. DOI: https://doi.org/10.25264/2311-5149-2023-28(56)-96-101.

5. Степаненко О. І., Бишовець А. О. Дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) в обліково-економічній системі підприємства. Науковий погляд: економіка та управління. 2023. № 3(83). С. 179–187. DOI: https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-83-25.

6. ТОВ «АЛЕАНА». Офіційний сайт підприємства. URL: https://shop.aleana.ua/

7. Хомин П. Я., Носко Т. М., Колтуцька А. В., Римлянська В. В. Теоретичні аспекти обліку і аналізу дебіторської заборгованості підприємства. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 2(25). С. 413–420. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/38884.

8. Шкріба К. В., Саф'яник О. М., Воронко О. С. Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості в системі управління підприємством. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2020. № 60. С. 106–110. DOI: https://doi.org/10.36477/2522-1205-2020-60-17.

REFERENCES:

1. Budko, O. V. (2021). Finansovyi oblik v systemi oblikovo-analitychnoho zabezpechennia staloho rozvytku pidpryiemstva [Financial accounting in the system of accounting and analytical support for sustainable enterprise development]. Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu – Economic Bulletin of Dnipro State Technical University, 1(2), 94–99. https://doi.org/10.31319/2709-2879.2021iss1(2).232595pp94-99 [in Ukrainian].

2. Zhukevych, S. M., & Rozheliuk, V. M. (2018). Finansova stiikist pidpryiemstva v konteksti staloho rozvytku Ukrainy [Financial stability of an enterprise in the context of sustainable development of Ukraine]. Svit finansiv – World of Finance, 4(57), 75–85. [in Ukrainian].

3. Kulyk, Yu. M., Doloka, L. V., Zdir, V. A., Tkachenko, A. A., & Tsyban, A. O. (2024). Oblik ta analiz debitorskoi zaborhovanosti: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [Accounting and analysis of accounts receivable: Problems and ways to solve them]. Ekonomika ta

pidpryiemnytstvo – Economics and Entrepreneurship, 53, 154–165. https://doi.org/10.33111/EE.2024.53.KulykY_DolokaL_ZdirV_TrachenkoA_TsybanA [in Ukrainian].

4. Moroz, N. V., & Blaha, O. V. (2023). Finansova stiikist promyslovykh pidpryiemstv Ukrainy [Financial stability of industrial enterprises in Ukraine]. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Ekonomika» – Scientific Notes of Ostroh Academy National University, Economics Series, 28(56), 96–101. https://doi.org/10.25264/2311-5149-2023-28(56)-96-101 [in Ukrainian].

5. Stepanenko, O. I., & Byshovets, A. O. (2023). Debitorska zaborhovanist za produktsiiu (tovary, roboty, posluhy) v oblikovo-ekonomichnii systemi pidpryiemstva [Accounts receivable for products (goods, works, services) in the accounting and economic system of an enterprise]. Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia – Scientific View: Economics and Management, 3(83), 179–187. https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-83-25 [in Ukrainian].

6. Aleana LLC. (2026). Ofitsiinyi sait pidpryiemstva [Official website of the enterprise]. URL: https://shop.aleana.ua/ (accessed September 30, 2026). [in Ukrainian].

7. Khomyn, P. Ya., Nosko, T. M., Koltutska, A. V., & Rymlianska, V. V. (2021). Teoretychni aspekty obliku i analizu debitorskoi zaborhovanosti pidpryiemstva [Theoretical aspects of accounting and analysis of enterprise accounts receivable]. Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava – Socio-Economic Problems and the State, 2(25), 413–420. https://doi.org/10.33108/sepd2022.02.413 [in Ukrainian].

8. Shkriba, K. V., Safianyk, O. M., & Voronko, O. S. (2020). Analiz debitorskoi i kredytorskoi zaborhovanosti v systemi upravlinnia pidpryiemstvom [Analysis of accounts receivable and accounts payable in the enterprise management system]. Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences, 60, 106–110. https://doi.org/10.36477/2522-1205-2020-60-17 [in Ukrainian].

ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF SETTLEMENTS WITH BUYERS AND CUSTOMERS IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE ENTERPRISE DEVELOPMENT

LAZARIEVA Olena, VELYKYY Yuriy
Petro Mohyla Black Sea National University

The efficiency of settlements with buyers and customers is an important component of an enterprise's financial stability, as it is directly related to cash flow generation, current asset turnover, and the timely receipt of funds from the sale of products, goods, works, and services. In an unstable economic environment, monitoring the state of accounts receivable and the speed of their collection becomes increasingly important, as the diversion of funds from business operations may limit an enterprise's financial capacity.

Settlements with buyers and customers should also be considered in the context of ensuring sustainable enterprise development. The ability to maintain a balanced level of sales, promptly convert accounts receivable into cash, and preserve an adequate level of solvency forms the economic foundation for the long-term operation of an enterprise. In this regard, improving the analytical support for managing settlements with buyers and customers is particularly relevant, taking into account their impact on financial performance and enterprise stability.

The purpose of the article is to assess the efficiency of settlements with buyers and customers based on an analysis of accounts receivable indicators and to determine their impact on financial stability and the potential for ensuring sustainable enterprise development.

The study employs the following research methods: systems analysis, horizontal analysis, vertical analysis, comparative analysis, ratio analysis, generalization, and systematization.

The analysis of settlements with buyers and customers at the enterprise under investigation revealed uneven dynamics of accounts receivable and changes in their share within the structure of current assets. It was established that in 2024, the growth rate of accounts receivable for products, goods, works, and services exceeded the growth rate of sales revenue, which was accompanied by a decline in accounts receivable turnover and an increase in the collection period. The findings indicate that slower collection of payments from customers reduces the availability of working capital for current operational needs and may limit the enterprise's financial capacity for further development.

The relationship between the efficiency of settlements, the financial stability of the enterprise, and its ability to ensure sustainable development has been substantiated through maintaining the continuity of operating activities and the rational utilization of working capital resources. The feasibility of using indicators of the dynamics, structure, and turnover of accounts receivable to assess settlement efficiency and identify the financial prerequisites for sustainable enterprise development has also been demonstrated.

Keywords: settlements with buyers and customers, accounts receivable, financial stability, accounting and analytical support, working capital management, sustainable development, enterprise.